

Әл-Фараби
атындағы
Қазақ ұлттық
университеті

QAZAQ

UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ №11 (1879) 27 НАУРЫЗ 2023 ЖЫЛ

WWW.KAZNU.KZ

Қытай ғылыми серіктестікті дамытуға ниетті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев ҚХР-дың Алматыдағы бас консулы Цзян Вэй бастаған делегациямен кездесу өткізді.

Жүздесуде құрметті қонақтарға университет жетістіктері таныстырылып, Қытайдың жоғары оқу орындарымен

ынтымақтастық барысы талқыланды.

«Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Қытайдың жоғары оқу орындарымен тығыз қарым-қатынаста. Бұл жұмыстарды әлі де жалғастыра береміз. ҚазҰУ-да инновациялық жобалар жеткілікті. Біз ғылымға ерекше көңіл бөлуіміз керек. Осы тұрғыда Қытаймен бірлесіп университет аумағында ғылыми-инновациялық орталық немесе технологиялық парк ашуды ұсынамын», – деді Жансейіт Түймебаев.

Бүгінде Әл-Фараби атында-

ғы ҚазҰУ ҚХР-дың 43 жоғары оқу орнымен серіктестік орнатқан. Атап айтқанда: Шанхай шет тілдері университеті, Бейжің университеті, Ухан университеті, Гонконг политехникалық университеті, Шыңжаң университеті, Бейжің шет тілдері университеті және т.б. 2019-2022 оқу жылдары ҚазҰУ-дың 79 білім алушысы «Академиялық ұтқырлық» бағдарламасы бойынша Қытай университеттерінде тағылымдамадан өтті.

Жалғасы 2-бетте

Бәрі де талап пен еңбекке байланысты

3-бет

Истоки степной цивилизации

4-бет

Жастардың жанашыры

5-бет

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қазіргі қазақ тілі: графика және орфография» тақырыбында дөңгелек үстел отырысы өтті.

Тілші-ғалымдар бас қосқан шараның мақсаты – қазіргі қазақ тілінің графикасы мен орфографиясына қатысты мәселелерді талқылау, қазақ тілін латын әліпбиіне көшіру бойынша нақты шешімдер ұсыну.

ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев өз сөзінде бүгінгі таңда жаңа әліпбидің лингвистикалық базасы мен оның емле-ережелері қалыптасқанын, бұл бағытта табысты тәжірибе жинақталғанын, толықтырулар мен жаңартулар енгізілгенін атап өтті.

Ректор сондай-ақ әлі шешімін таппаған, ғалымдардың назарын талап ететін бірқатар мәселелерге тоқталып, тілге қатысты

Тіл мәселелерінде мамандар күш біріктіруі қажет

кейбір сұрақтар бойынша өз көзқарасын білдірді. Дөңгелек үстелде белгілі тілші-ғалымдар баяндама жасап, ой-пікірлерін ортаға салды.

А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының директоры Анар Фазылжан, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми

қызметкері Нұргелді Уәли, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ профессоры Элеонора Сүлейменова, Түркітану және тіл теориясы кафедрасының меңгерушісі Раушан Авакова, Қазақ тіл білімі кафедрасының меңгерушісі Анар Салқынбай, Түркітану және алтайтану ҒЗИ атқарушы директоры Нұрсұлу Шаймерденова, профессор Зейнеп Базарбаева, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері Айманкүл Алдаш, KIMEP тіл орталығының директоры Жұлдыз Смағұлова және т.б. сөз сөйлеп, қазақ тілінің болашағы жайлы өз ойларымен бөлісті.

Жалғасы 2-бетте

QS World University Rankings by Subject 2023 (QS WUR by Subject) әлемдік рейтингінің қорытындысы бойынша Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ – қазақстандық және Орталық Азияның жоғары оқу орындары арасында дайындық бағыттарының 14 бағыты және бес пәндік саланың төртеуі бойынша сенімді нәтижелер көрсеткен жалғыз университет.

ҚазҰУ әлемдік рейтингте көш бастады

Биыл университет «География» бағыты бойынша алғаш рет 151-200 позициясын иеленіп, әлемдегі ең үздік 200 университеттің қатарына енді. Сондай-ақ «Философия» бағыты бойынша көрсеткіштерін жақсартып, топ 101-150-ге енді. Сонымен қатар ағымдағы жылы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың 542 білім беру бағдарламасының 25 пайызы QS by Subject рейтингіне енді. Бұл өткен жылмен салыстырғанда 4 пайызға артық.

Дайындық бағыттарының бесеуі бойынша ҚазҰУ өзінің өткен жылғы жоғары позицияларын сәтті сақтап қалды: «Археология», «Ағылшын тілі мен әдебиеті» – 151-200, «Математика» – 251-300, «Физика және астрономия» – 451-500, «Химия» – 501-550.

QS by Subject рейтингінде ҚазҰУ-дың жетекші позицияларын нығайтуына университеттің озық ғылыми қауымдастықтармен, отандық және әлемнің әлеуетті жұмыс берушілерімен жемісті ынтымақтастық байланыста болуы өз ықпалын тигізді.

QS by Subject рейтингі ЖОО-ны бес индикатор негізінде: оның ішінде университеттердің академиялық беделі, түлектер туралы жұмыс берушілердің пікірлері, профессор-оқытушылар құрамының ғылыми мақалаларына сілтемелер жасалу деңгейі, олардың Хирш индексі және университеттің әлемге әйгілі ұйымдармен халықаралық зерттеу байланыстары бойынша бағалайды.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ғалымдарының жарияланымдық белсенділігінің жоғары деңгейі және университеттің 500-ден астам жетекші шетелдік жоғары оқу орындарымен ауқымды ынтымақтастық қатынаста болуы оның зерттеу университеті мәртебесін және стратегиялық мақсатына қол жеткізуге дәйекті ілгерілеуін растайды.

Қытай ғылыми серіктестікті дамытуға ниетті

Соңы. Басы 1-бетте

Сондай-ақ білім ордасының 37 ОПҚ өкілі конференцияларға қатысу үшін Қытайға барып, біліктіліктерін арттырған болатын. Қазіргі таңда ҚазҰУ-да 386 қытайлық студент оқып жатыр. Университетте Қытайтану кафедрасы мен Конфуций институты жұмысы істейді.

Кездесуде бас консул Цзян Вэй Қазақстан мен Қытай арасындағы серіктестік күн санап артып келе жатқанын айтты.

«Қазіргі таңда ғылымды дамыту маңызды. Пандемия салдарынан біз үш жылымызды жоғалтып алдық. Сондықтан қазір екі есе жұмыс жасауымыз қажет. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ – Қазақстандағы көшбасшы университет. Сіздермен ғылыми бағытта серіктестікті одан әрі дамытуға ниеттіміз. Осы бағыттағы жұмыстарды жаңа деңгейге көтеріп, ортақ инновациялық жобаларды жүзеге асыруға белсене қатысуға дайынмын», – деді бас консул.

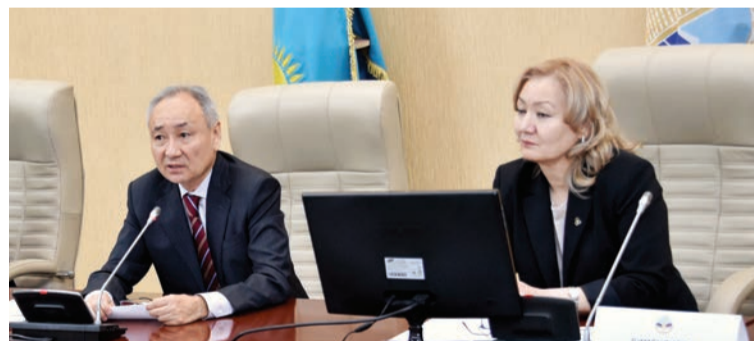
Кездесу нәтижесінде тараптар аталған бастамаларды жүйелі түрде жүзеге асыруға уағдаласты.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Банк саласында тәжірибесі бай қаржыгер

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде саясаткер, экономист, ҚР Ұлттық банкінің экс-төрағасы Қадыржан Дамитов көшбасшылық дәріс оқыды.

Көшбасшылық дәрісті Басқарма мүшесі – қаржылық қызмет жөніндегі проректор Қалилла Абдуллаев құттықтау сөзбен ашып, Қадыржан Дамитовтың еңбек жолына тоқталды. Қадыржан Қабдошұлы ҚР экономика және сауда вице-министрі, ҚР Премьер-министрінің кеңесшісі, ҚР Ұлттық банк төрағасы лауазымдарын абыроймен атқарды. Сондай-ақ өз сөзінде проректор құрметті мейманның банк саласында зор тәжірибесі бар екенін атап өтті. Қадыржан Қабдошұлы «Alem Bank Kazakhstan»,

«Альянс Банк», «Қазақстан қор биржасы», «БТА Банк», «Самұрық-Қазына» ҰҰҚ және т.б. құрылымдарда басшылық қызмет етті.

Кездесу ашық диалог форматында өтті. «Қазақстанның қаржы жүйесі және уақыттың жаңа сын-қатерлері: геосаясат және технологиялық өзгерістер» тақырыбындағы көшбасшылық дәрісінде спикер жұмыс уақытындағы қызықты оқиғаларымен бөлісті. «Биыл біз теңгенің 30 жыл-

дығын атап өтеміз. Еңбек жолымда Қазақстанның Ұлттық банкінде жұмыс істеу кезеңі ең қиын кезеңдердің бірі ретінде есімде қалды. Кәсіби және көшбасшы ретінде мен сол жерде көп тәжірибе жинадым. Күн сайын күрделі мәселелерді шешуге тура келді. Сол уақыттарда білім мен кәсібиліктің арқасында дұрыс шешімдерді қабылдадық», – деді спикер өз сөзінде.

Қадыржан Қабдошұлы өз сөзінде білім экономикасын, жасанды интеллектті дамыту жағдайында студенттердің білімдерімен қатар, сыни, шығармашылық, жүйелі ойлауын дамыту өте маңызды екенін жеткізді. Сондай-ақ Қазақстанның қазіргі қаржы жүйесінің мәселелеріне назар аударып, уақыттың жаңа сын-қатерлерін атап өтті. Спикер қаржы жүйесінің сын-қатерлеріне әрқашан дайын болуға тиіс екенімізді тілге тиек етті.

Света ӘБІЛҒАЗЫҚЫЗЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне Германия Федеративтік Республикасының федералды білім және ғылыми-зерттеулер министрлігінің өкілі Хендрик Мерс бастаған делегация арнайы сапармен келді.

Германиямен ғылыми-инновациялық жобалар іске асырылуда

Жүздесуде ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев құрметті қонақтарды университет жетістіктерімен таныстырып, Германия жоғары оқу орындарымен ынтымақтастық барысына тоқталды.

«ҚазҰУ әлемнің жетекші жоғары оқу орындары, институттарымен ынтымақтастық туралы 500-ден астам халықаралық келісімге қол қойған. Соның ішінде 21 келісім Германияның жоғары оқу орындарымен жасалған. ЖОО-мен бірлескен білім беру бағдарламалары және ғылыми-инновациялық жобалар іске асырылуда. Сонымен қатар университеттің студенттері Германияға арнайы барып, жоғары оқу орын-

дарында тағылымдамадан өтуде. Алдағы уақытта серіктестікті одан әрі дамыту қажет. Бірлесіп конференциялар, симпозиумдар өткізу керек», – деді ректор.

Сөз соңында Жансейіт Түймебаев ғылыми-зерттеу бағытында Германияның жоғары оқу орындарымен бірлесіп, ҚазҰУ қалашығында орталық ашуды ұсынды.

Өз кезегінде Хендрик Мерс жылы қабылдағаны үшін университет ректорына ризашылығын білдірді. Сондай-ақ өз сөзінде құрметті қонақ аталған бастамаларды қолдайтынын жеткізді.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Тіл мәселелерінде мамандар күш біріктіруі қажет

Соңы. Басы 1-бетте

2022 жылы А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының ғалымдары қазақ тілінің жаңа орфографиялық нұсқаулығы мен латын әліпбиіне негізделген үлкен орфографиялық сөздігін әзірлеп, сонымен бірге жиілік сөздік жасауда көп жұмыс атқарды.

Қазақ графикасы мен орфографиясын жаңғырту мәселелерін зерттеуде ҚазҰУ-да айтарлықтай тәжірибе бар. Бүгінде оқу орнының ғылыми-зерттеу мәрте-

бесін алуына және университетте Түркітану және алтайтану институтының ашылуына байланысты тіл мәселелері бойынша әртүрлі мамандардың күш-тәжірибелерін біріктіру қажеттігі туындады.

Дөңгелек үстел отырысы жетілдірілген әліпби жобасын сараптауға, латын әліпбиінің сапасын бағалау критерийлерін анықтауға, латын әліпбиіне көшу мәселелерін жаңа көзқараспен талқылауға мүмкіндік берді.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Бәрі де талап пен еңбекке байланысты

Ақнұр Жидебекқызы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Экономика және бизнес жоғары мектебі деканының ғылыми-инновациялық жұмыс және халықаралық қатынастар жөніндегі орынбасары, PhD, қауымдастырылған профессор. Таяуда ҚР ҒЖБМ «2022 жылғы ЖОО-ның үздік оқытушысы» байқауының жеңімпазы атанды.

Алайда соңғы жылдардағы үкімет тарапынан қабылданған бірқатар шаралардың нәтижесінде оң өзгерістер орын алғанына куәміз. Ғалымдарға, әсіресе жас ғалымдарға қазіргі таңда өзі қалаған зерттеу тақырыбымен айналысып, қоғам игілігі үшін пайдалы нәтижелерге қол жеткізіп, оған қоса, материалдық жағдайын да түзетуге мүмкіндік көп. Барлығы адамның өз талабы мен еңбегіне байланысты. Мысалы, қазір жыл сайын докторантурада оқуға бөлінетін мемлекеттік грант саны едәуір артып, шәкіртақысы 195 мыңға жетті. 1000 грант «Жас ғалым» конкурсының аясында докторантураға бөлінді. Сондай-ақ жылына орта есеппен 50-60 млн теңге грант жеңіп алуға мүмкіндік беретін бірнеше байқау өтеді. Шет тілін білген білікті мамандарымыз халықаралық деңгейдегі гранттарды да жеңіп алуға мүмкіндік бар. Жаһандық ғылымның дамуы өзара әріптестік пен тәжірибе алмасуға негізделген, сәйкесінше, ғалымдарымыз халықаралық деңгейдегі конференциялар мен тағылымдамаларға да көптеп қатысуда. Мемлекет тарапынан да ғылыми-зерттеу нәтижелерін қалың оқырманға таныстыру, жетістіктерді дәріптеу сынды жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Жалпы алғанда, болашақта ғылымға ден қойып, осы салаға бет бұратын жастардың саны арта түседі деген сенімдемін», – дейді Ақнұр Жидебекқызы.

Әрине, ғылыми-зерттеу жұмыстары іргелі немесе қолданбалы сипатта болуы мүмкін. Әрі әлеуметтік-гуманитарлық және жаратылыстану-техникалық бағыттардағы ғылыми жұмыстардың мазмұны бөлек. Сондықтан, Ақнұр Жидебекқызының ойынша, ең бірінші кезекте зерттеу жұмысының мақсаты неде, нәтижесінде не күтетінін айқындап алған жөн. Өйткені іргелі зерттеу де, қолданбалы зерттеу де қоғам дамуы үшін бірдей маңызды.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

орта – ENINEDU-ге сәйкес жоғары білім мен корпоративтік секторлардың интеграциясын жақсарту» тақырыбындағы халықаралық жобасын іске асырды. Бұл жобаның мақсаты – оқу бағдарламаларында оқытудың заманауи әдістерін қолдану практикасын зерделеу және оқыту нәтижелерін өлшеу, әрбір әріптес ел үшін қолайлы бизнес-ЖОО ынтымақтастық жүйесінде кешенді стандартты дайындау, ЖОО-лардың бизнеспен ынтымақтастығына қатысты ЕО елдеріндегі эталондық ұлттық заңнама бойынша талдамалық зерттеулер жүргізу. Бұл кәсіпкерлік саласында түлектерді сапалы даярлауға ықпал етеді.

Ақнұр Жидебекқызы ғылыми қызметпен белсенді айналысады. Ол Сингапур, Корея, Норвегия, Австралияда өткен халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларға қатысты. Испания, Ұлыбритания, Франция, Грекия, Словакия, Австралия, Эстонияда ғылыми тағылымдамадан өтті. Erasmus+ оқытушыларының ұтқырлық бағдарламасы аясында Нидерланды мен Польшада дәріс оқыды.

2019 жылы жас ғалым ҚазҰУ-дың «Үздік жас ғалым» байқауының жеңімпазы, 2021 жылы «Жас ғалымдарға арналған мемлекеттік ғылыми стипендияның» иегері атанды. Сондай-ақ ол – Диссертациялық кеңестердің және ҚР ҒЖБССҚЕК Ұсынған басылымдар тізбесіне кіретін ғылыми журналдардың редакциялық алқасының мүшесі, «Farabi Journal of Social Sciences» журналының ғылыми редакторы. Профессор-оқытушылар құрамы мен докторанттардың ғылыми және жарияланымдық белсенділігін арттыруға бағыт-

талған вебинарлар сериясының авторы.

Ақнұр Жидебекқызы жас та болса 50-ден астам мақала жариялады. Оның ғылыми мақалалары инновациялық менеджменттің өзекті мәселелерін, сондай-ақ жасыл экономиканы, тұрақты дамуды, мемлекеттік және жергілікті басқаруды, жобаларды басқаруды зерттеуге арналған көптеген мәселелерді қамтиды. Scopus базасы бойынша Хирш индексі 5-ке тең.

«Ғылым жолы күрделі екенін білеміз, бұл жол сізді неге қызықтырды?» деген біздің сауалымызға ол былай жауап берді: «Ғылым жолын таңдауымның түп тамыры балалық шақта десем, еш қателеспеймін. Әріп танығалы кітап оқуға өте құмар болдым. Ата-анамның жылдар бойы жинаған асыл мұрасы мектеп бітіргенше рухани азық болды. Қазақ ертегілері мен батырлар жырынан бастап, тарихи, танымдық, ғылыми кітаптарға дейін бәрін бас алмай оқи бердім. Бастауыш сыныпта жүргенде ұстазымның

«Өскенде кім боласың?» деген сұрағына «ғалым дейін бе, әлде ғарышкер десем бе» деп көп ойланатын барып, соңында ғалымдықты таңдағаным есімде».

Ақнұр Жидебекқызы мектепте де, университет қабырғасында да үнемі ізденісте жүріп, түрлі интеллектуалдық сайыстар мен пікірталастарға қатысты. Анығын айтқанда, аналитикалық ойлау қабілетін шыңдай түсті. Әрі ортасына қарай бой түзеп, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дағы аға буын ғалымдардың терең біліміне, тәлім-тәрбиесіне, өсиет-өнегесіне тәнті болды. Докторантураны тамамдаған соң, ғылыми-зерттеу жобаларына қатысып, біржолата еңбек жолын осы бағытқа арнады. Қазіргі таңда ғылым-білім саласында еңбек етіп жүргеніне еш өкінбейді.

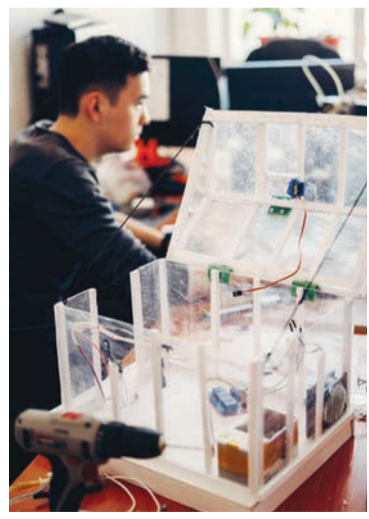
Әңгіме арасында біз одан «Жалпы, ғалымның біздің қоғамда қадірі бар ма?» – деп сұрадық. «Қоғамда ғалым болып, ұстаздық ету жалақысы төмен, еңбегі елеусіз қалатын қызмет деген пікір қалыптасқаны жасырын емес.

Жобаларды коммерцияландыру маңызды

Ақпараттық технологиялар факультетінде студенттер мен ізденушілердің кәсіби бағытын арттыру мақсатында және олардың болашақ мамандықтары бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүзеге асыруға мүмкіндіктер беретін бірқатар нақты шаралар қолға алында.

Осыдан екі жыл бұрын т.ғ.д., профессор, ҚР ҰИА академигі Еділхан Әмірғалиев пен ҚазҰУ-дың ақпараттық технологиялар факультетінің деканы, ф-м.ғ.к., доцент Байдәулет Урмашевтің өзара келісімімен Ақпараттық және есептеуіш технологиялар институтының «Жасанды интеллект және робототехника» лабораториясының филиалы ашылды. Негізгі мақсат – ақпараттық коммуникациялық технологияларға қатысты соңғы ғылыми жаңалықтар мен зерттеулерді жан-жақты қарастыра отырып, бәсекеге қабілетті мамандарды даярлау. Қазір бұл филиалда үш докторант, үш магистрант және 10-нан аса бакалавр студенттері зерттеу жұмысымен айналысуда. Олар түрлі ғылыми жобалар, яғни: «Ақпараттық коммуника-

циялық технологиялар», «Ғарыштық және геодинамикалық процестерді болжау және бақылау», «Биоинформатика» және «Робототехника» саласына қатысты ғылыми жобалар бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүзеге асыруда. Бұл ғылыми-зерттеу жұмыстарына Е.Әмірғалиев шәкірттері жетекшілік етуде. Бір айта кетерлігі, осы уақыт арасында бірқатар жетістіктерге қол жетті. Мәселен, 2021 жылы ҚР Тұңғыш Президенті күніне арналған «Мен жастарға сенемін» атты студент жастардың IX республикалық форумында «Еліміздің инновациялық дамуына қосқан үлесім» деген студенттік әлеуметтік маңызы бар инновациялық жобалар бойынша II орынға ие болғаны үшін Даулетия Данияр және Жасұзақ Мұхтар марапатталды.

Ал 2022 жылы Open Space ұйымдастыруымен жоғары технологиялардың инновациялық конкурсына қатысып, Даулетия Данияр және Жасұзақ Мұхтар финалист атанды. Сондай-ақ өткен жылы лаборатория ғылыми қызметкері, магистрант Дәулетия Данияр «Тәуелсіздік ұрпақтары»

байқауында «Ауыл шаруашылығына қызмет көрсетуге арналған машиналық көру негізіндегі мобильді роботты әзірлеу» атты зерттеу жұмысы үшін «Ғылым» бағытында жеңімпаздар қатарынан көрінді. 1-курс докторанты Айнұр Ерқос TU Dresden (Германия) және Жапониядағы зерттеу-

шілермен бірігіп биоинформатика бағытында коллаборациялық жұмыстар жүргізуде. Екі жыл ішінде жасалған ғылыми жұмыстардың нәтижелері бойынша халықаралық конференциялардың баяндамалар жинағында бес баяндама және Scopus халықаралық базасындағы журналдарда бес мақала жарияланды. Сонымен қатар ҚР БҒМ Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынатын ғылыми басылымдарда жеті мақала жарияланды. Бес авторлық құқық арқылы қорғалатын объектілер бар.

Бүгінгі таңда ізденушілер ғылыми-зерттеу бағытынан бөлек, түрлі стартап идеяларды іске асыруда. Өйткені отандық өнімге айқын басымдық беріліп отырған тұста осындай мүмкіндікті пайдаланып, оны коммерциализациялау бағыттарын қарастыру маңызды. Болашақта зерттеу нысандарының аймағын барынша кеңейту жоспарлануда.

Жолдас БӨРІБАЕВ,
PhD, доцент м.а.

Возрождение культуры происходило в обновленном этническом и духовном содержаниях. В новых, для себя условиях, этнос был открыт для культурной и идеологической инновации, создавался соответствующий календарный цикл. Устанавливался регулярный положительный баланс между окружающей средой и воспроизводством материальных и человеческих ресурсов.

древние обитатели Ботайской культуры заложили основы культурогенеза аборигенного населения Евразии, в материальной культуре сделали несколько десятков технических открытий в различных областях жизнеобеспечения. В энеолите (IV-III тыс. до

местный казахстанско-германский проект «Раскопки кургана и могильника Байкара у с. Сергеевка Северо-Казахстанской области». По результатам была издана в Берлине на русском и немецком языках монография «Большой курган Байкара»,

тей, в любых жизненных обстоятельствах не терял веру в себя и людей. В 2009 году была издана его статья в международном журнале Science, где указывается о первых случаях одомашнивания лошади на энеолитическом поселении Ботай, и что ботайцы изго-

Истоки степной цивилизации

Год назад после продолжительной болезни ушел из жизни Виктор Зайберт – доктор исторических наук, профессор археологии, член-корреспондент Академии социальных наук Казахстана, выдающийся ученый с мировым именем, автор многих научных открытий, в том числе одного из самых сенсационных археологических открытий XX века – Ботайской культуры. Виктор Федорович был директором НИИ «Археология и степные цивилизации» КазНУ им.Аль-Фараби. Глава государства Касым-Жомарт Токаев в своем соболезновании родным и близким написал: «Виктор Федорович всю свою жизнь посвятил археологическим исследованиям и раскопкам, изучению степной цивилизации. С его именем связаны уникальные по своей значимости

работу, совершив множество открытий и собрав сотни тысяч уникальных артефактов – керамические сосуды, орудия труда из бронзы и железа, кости и камня,

н. э.) впервые степные люди узнали уникальный вкус кобыльего молока – саумал и его производного – кумыса. Приручение животных для хозяйственных надобностей (4-3 тыс.) в степях Казахстана определила принципиально новую систему коммуникации человечества – передвижение верхом и на колесном транспорте. С этого момента начинаются активные миграции древних народов, формирование этносов ранних государств и империй.

В 1994 г. в Кембридже по приглашению Британского Королевского общества В.Ф.Зайбертом была организована и в течение двух месяцев экспонировалась выставка по материалам поселения Ботай «Истоки степной цивилизации». Одновременно Виктор Федорович читал лекции в университетах Белфаста, Кембриджа, Оксфорда, Ньюкасла, Эдинбурга. В 1995 г. на Ботае

финансирование которой проводила Германия. Для популяризации памятника мирового значения близ поселения Ботай и у озера Шалкар были построены Ботайские жилища на основе научной реконструкции, в которых в летний период разворачиваются экспозиции, рассказывающие о хозяйстве, быте, идеологии людей, основавших степную цивилизацию.

По описанию Виктора Зайберта, ботайское население вело полуседлый образ жизни. В холодное время года население собиралось на главных поселениях типа Ботай. Весной и летом кочевали к югу на песчаные почвы, где раньше тает снег и появляется первая растительность. Ботайцы широко использовали элементарные плетневые маты. Корзина послужила эврикой для создания самого ботайского жилища и юрты. Миграция началась накануне вскрытия

тавливали кумыс. В 2011 году была опубликована обобщающая монография Виктора Зайберта «Ботай. Истоки степной цивилизации». Результатом многолетних исследований на поселении Ботай стало создание в 2018 году Государственного историко-культурного музея-заповедника «Ботай». В настоящее время научные исследования заповедника сложились в своеобразную систему, дающую стратегию роста заповедника «Ботай» как уникального средства культуры, работающего для обеспечения прогрессивного и устойчивого развития историко-культурного наследия Казахстана.

Виктор Федорович – автор научных открытий и более 100 книг и статей по древней истории Северного Казахстана. Награжден орденом «Достық» II степени за плодотворную работу по сохранению взаимного согласия в обществе, заслуги в укреплении мира. Виктор Федорович всегда находил время и силы для интеллектуального и нравственного воспитания подрастающего поколения.

Специалист в области археологии, истории первобытного общества Евразии, который читал лекции в университетах Оксфорда, Кембриджа, Эдинбурга, Белфаста, автор множества научных трудов, Виктор Федорович так и не «примерил» профессорскую мантию и не стал академическим, кабинетным ученым. Его коллеги говорят, что по жизни он так и остался «бродягой», в лучшем, «археологическом» смысле этого слова. Он был археологом до мозга костей, буквально жил археологией. Уже борясь с онкологическим заболеванием, он собирался прошлым летом отправиться в очередную экспедицию, отмечая, что «столько много еще нужно успеть сделать». К большому сожалению, коварная болезнь не дала дожить Виктору Федоровичу до своего юбилея – 75-летия, завершить задуманное.

открытия о богатом наследии Атбасарской и Ботайской культур, о первых свидетельствах одомашнивания и разведения лошадей на территории современного Казахстана. В.Зайберт оставил ценное научное достояние, пользовался среди коллег заслуженным авторитетом, был примером для молодых ученых».

В.Ф.Зайберт в 1969 году окончил исторический факультет Петропавловского пединститута по специальности «учитель истории» и начал работать в отделе археологии Северо-Казахстанского областного историко-краеведческого музея. Крупномасштабное исследование археологических памятников в области началось в 1967 году под руководством сотрудника музея Г.Здановича. На втором курсе института Виктор Зайберт познакомился со Здановичем и вскоре стал первым помощником своего учителя. Первой базой исследований стал район у сел Явленка и Покровка. И дом семьи Зайбертов в Покровке, стал опорным пунктом экспедиции. Археологическая экспедиция провела колоссальную

ювелирные украшения из золота и бронзы и многое другое. В 1972 году Виктор Зайберт возглавил экспедицию. А в 1980 году после обучения в аспирантуре Института археологии АН СССР в Москве он защитил кандидатскую диссертацию по теме «Неолит Северного Казахстана». Тогда Зайбертом было сделано крупное открытие – на материалах каменного века им была выделена Атбасарская неолитическая культура (VI–IV тыс. до н.э.). На этой территории открыто и исследовано более 200 объектов каменного века, большая часть которых относится к неолиту.

Виктор Зайберт доказал не только высокий уровень развития ботайцев, но и сделал сенсационное открытие: народ, кочевавший на территории Северного Казахстана 6 тысяч лет до н.э., одомашнил лошадь и успешно её разводил. Это перевернуло существовавшую ранее теорию одомашнивания лошади. За 40 лет исследований Зайбертом и его коллегами из Великобритании, США, России, Германии было доказано, что в пределах Урало-Иртышского междуречья,

проводился международный симпозиум «Древние коневоды Евразии», на котором участвовало более 80 археологов из 16 стран мира. В том же году началось сотрудничество Зайберта с германскими коллегами. В 1996 г. он выступил в Берлине в археологическом институте с докладом «Ботайская культура и становление производящей экономики в степях Казахстана». В 1997–2000 гг. был реализован сов-

реки, люди переходили по льду и оказывались на бескрайней равнине Тургая, Улытау. Археологи и здесь нашли много ботайских материалов.

«Немецкий сын казахского народа», как любил говорить о себе Виктор Федорович, родился в семье сельских интеллигентов, немцев-спецпоселенцев, до войны проживавших в АССР немцев Поволжья. Он всегда стремился к знаниям, преодолению труднос-

Қазақстан жоғары оқу орындарының флагманы – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде 47 жыл табан аудармай еңбек еткен ұлағатты ұстаз, ақын, тәлімгер-тәрбиеші, Ақпараттық жүйелер кафедрасының аға оқытушысы, Қазақстан журналистер одағының, «Қазақстан ұстаздары», «Қазақстан авторлары» қоғамдарының мүшесі Болат Әбенев бүгінде мерейлі 70 жасқа толып отыр.

Талапкерлерге кеңес берді

Қазақ ұлттық университетінің философия және саясаттану факультеті «Ашық есік күнін» өткізіп, болашақ талапкерлермен жүздесті.

Университет үшін жыл сайынғы дәстүрлі мерекеге айналған бұл іс-шараға оқушылар, мұғалімдер мен ата-аналар келді. Қонақтарды философия және саясаттану факультетінің деканы Бекжан Берікбайұлы бастаған ұжым құрамы мен студенттер қарсы алды.

Аталған іс-шара рәсімінде Бекжан Берікбайұлы ашылу салтанатында сөз сөйледі. Ол университет жайлы баяндап, биылғы мектеп бітіруші түлектерді білім ордасының жеткен жетістіктерімен таныстырды. Мектеп оқушыларына факультетте бар мамандықтар, ғылыми-зерттеу жұмыстары мен әр кафедраның ғылыми зерттеудегі бағытын түсіндірді. Болашақ талапкерлерге ұсынылатын мамандықтар мен дайындық бағыттары туралы ақпараттарды ұсына отырып, факультетімізге болашақ мамандарды оқуға тәсілге шақырды.

Мектеп оқушылары факультеттің Дінтану және мәдениеттану кафедрасы ұйымдастырған көрмені тамашалады. Сөйтіп, олар Қазақстанның палеолит музейі, көне және ортағасырлық мәдениеті мен музейі, шығыс, батыс жұмыстарымен танысты. Көрмеге әлемдік мәдениет пен қазақтың көне заттарынан құралған қолөнер бұйымдары қойылды, кафедрамыздың «Мәдениеттану» мамандығының 1-курс докторанты «Қазақ мәдениеті контекстіндегі ағаш ұқсату сәндік-қолданбалы өнерінің теориялық және практикалық негіздері» атты диссертация тақырыбына байланысты Мақсат Мұқажанұлы ағаш өңдеу және ағаштан жасалған бұйымдарын өкеліп, ағаш бұйымдардың бетіне бедерлеп ою-өрнек салу, өрнек жазу түсіру т.б. шеберлік сабағын көрсетті.

Көрмеде докторантымыздың шәкірті Данияр Бабашов қыш өнері көнеден бастау алған кәсіп түрі екенін, бүгінде қыш құю ісімен айналысатын шеберлер көп еместігін, алайда өнімге деген сұраныс жыл сайын артып келе жатқанын айта отырып, құмыра жасаудың денсаулыққа пайдасы мен гончарлық өнердің қыр-сыры туралы айтып берді. Қышпен өрілген құмыраны көпшіліктің көз алдында жасап, сыйға тартты. Кафедра оқытушысы Жүзей

Мырзахмет «Сакралды Қазақстан: рухани және материалдық жәдігерлер феномені ретінде» атты докторлық диссертация тақырыбы аясында ұзақ жылдан бері жинаған «Рухорда» діни-мәдени музейі атты көрмесін алып келіп, көрермендерді таңғалдырды. Көрме шеңберінде мектеп оқушылары авторға түрлі сұрақ қойып, жауап алды. Кафедра жанынан құрылған «Мәдениет.kz» және «Нұр» клубы студенттерді еңбекке баулумен қатар, студенттердің жан-жақты қалыптасуы үшін сан тақырыпта өткен шаралар туралы стендтерді де көрмеге қойды.

Бұған қоса, университет студенттері талапкерлерге видеоролик арқылы оқу орнына түскеннен кейінгі өмірлері және білім ордасының тыныс-тіршілігімен таныстырды. Одан кейін университет студенттері талапкерлерге зейіні мен зердесін шыңдайтын «Әл-Фараби және қазіргі заман» атты викториналық сайыс ұйымдастырды.

Бір айта кетерлігі, ержүрек қолбасшы, жазушы, Кеңес Одағының Батыры Бауыржан Момышұлының келіні, қазақы дәстүрлерді насихаттаушы Зейнеп Ахметова келді. Асылдың сынығы – жазушы Бақытжан Момышұлының жан жары Зейнеп ата басынан өткен қызықты сәттерді айтып берді. Басқосуда ұлттық салт-дәстүр, ұлттық идеология, ұлттық тәрбие сынды ешқашан маңызын жоғалтпайтын тақырыптар қозғалды. Зейнеп Ахметова отбасылық құндылықтар және қазіргі заманғы жастардың образы жайлы тұжырымды ой қозғайды.

Әлия ӨМІРБЕКОВА,
философия және саясаттану факультеті деканының орынбасары
М.ЕСБОЛОВА,

«Мәдениеттану» мамандығының 1-курс докторанты

Жастардың жанашыры

Болат Құсайынұлы Қарағанды облысының Ақтоғай ауданына қарасты Тасарал ауылында 1953 жылы дүниеге келген. 1970 жылы С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетіне түсіп, сол кездегі ұлттық кадрларды орталық жоғары оқу орындарында даярлау саясатына сәйкес, Н.Г.Чернышевский атындағы Саратов мемлекеттік университетінің физика факультетіне жіберіледі. 1970-75 жылдары сол жақта оқып, «Физика» мамандығы мен заманауи «Автоматтандырылған басқару жүйелері» (АБЖ) және электрондық есептеуіш машиналарын математикалық жабдықтау мамандығы бойынша білім алып шығады. 1975 жылы қазіргі Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың АБЖ зертханасына инженер лауазымына қызметке қабылданды. Осы жүйені бастапқы құрушылардың бірі Болат Құсайынұлы АБЖ ішкі жүйелерін жасау және пайдалану бюросының бастығы қызметіне дейін көтерілді.

Біліктілігі мен өндірістік мол тәжірибесінің, іскерлігінің арқасында 1985 жылы жастайынан армандаған ұстаздық жұмысқа ауысып, университеттің Басқару теориясы кафедрасына аға оқытушы болды. Содан бері осы сала бойынша жастарға сапалы білім беріп келеді. Құрылымдық өзгерістерге байланысты Басқару теориясы, ЭЕМ мен кибернетиканы математикалық жабдықтау, Информатика, Дифференциалдық теңдеулер және басқару теориясы кафедраларының аға оқытушысы, университеттің инспекция (оқу бөлімі) бастығы, екі рет – механика-математика факультеті деканының орынбасары, көп жылдар Ақпараттық жүйелер кафедрасы меңгерушісінің оқу-әдістемелік және тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары болып жұмыс істеді. Бүгінде осы кафедраның аға оқытушысы.

Болат Құсайынұлы зейнеткерлікке шыққанға дейін жауапты орындаушы ретінде ғылыми жобаларды жүзеге асыруға белсене атсалысты. Қазір де үзбей халықаралық, республикалық ғылыми-практикалық және оқу-әдістемелік конференцияларға қатысып тұрады. Басқарудың математикалық теориясы мен информатика және есептеу техникасын қолдану саласы бойынша 100-ге жуық ғылыми жұмыс жариялаған, қазақтілді орта мектептердің 5-ші, 6-шы, 8-ші және 11-сынып оқушыларына арналған «Информатика» оқулығы мен осы пән бойынша жазылған әдістемелік құралдар авторларының бірі.

Болат Құсайынұлы ұзақ жылдар бойы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың және аймақтық қабилдау комиссиясының білікті мүшесі болып, озат студенттер топтарын құруға мол үлес қосқан әдіскер. ҚазҰУ қызметкерлері «Парасат» кәсіподағы комитетінің тұрғын үй-тұрмыстық комиссиясын басқара жүріп, осы оқу орнының 85 оқытушы-профессорлары мен қызметкерлерінің құжаттарын реттеп, «Отырар» жастар тұрғын үй кешені арқылы заманауи кең, жарқын пәтерлер алуына көп тер төгіп, әріптестерінің алғысына бөленген жан. Болат Құсайынұлы бос уақытында домбыраға қосылып және фортепианоның сүйемелдеуімен ән айтқанды жақсы көреді, поэзиямен айналысады, өлеңдері мерзімді басылымдарда жарияланып тұрады. 2019 жылы «Тасаралым – тағдырым» атты көлемді жыр жинағы жарық көрді.

Ұлағатты ұстаз Болат Әбеневтің ұзақ жылғы табанды ғылыми-педагогтік еңбегі еленіп, «Қазақстан ұстаздары» қоғамы бекіткен «Қазақстан ғалымы», «Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың 80 жылдығы», «Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы Жану проблемалары ФЗИ 25 жылдығы», «Әл-Фараби

атындағы ҚазҰУ студенттері мен магистранттары «Сұңқар» кәсіби одағының 20 жылдығы» мерейтойлық медальдарымен, қоғамдық қызметі үшін КСРО Жоғары білім және ғылым қызметкерлері кәсіподағының мақтау қағазымен марапатталған. Бір өнертапқыштық авторлық куәліктің иесі. Биыл да Болат Құсайынұлы үшін табысты жалғасуда. Ардагер ұстаз әкімшіліктің қолдауымен ҚазҰУ-дағы ең жоғары марапат – «Ерен еңбегі үшін» медалін иеленсе, қоғамға еңбегі сіңген кәсіподақ мүшесі ретінде еліміздің салалық «Парасат» кәсіподағының ең үлкен марапаты – «Құрмет» медалін де төсіне тақты.

Білікті ұстаз, тәрбиеші-тәлімгер Б.Әбенев әріптестері мен студенттер арасында зор абырой-құрметке ие. Болат Құсайынұлы зайыбы Бақыт Алдамасқызы екеуі үш ұл, бір қыз тәрбиелеп өсірді. Балаларының бәрі жоғары білімді, үйлі-баранды, екеуі «Болашақ» бағдарламасы бойынша шетелде (Англия мен АҚШ-та) білім алған. Ұлы Әлішер «Қазақмыс», «Арселор Миттал» компанияларында жауапты қызметтер атқарса, қызы Әнел – Президент істері әкімшілігі жанындағы Емдеу орталығының бөлім бастығы. Қалған ұлдары кәсіпкерлер, немерелерінің алды студент.

Құрметті Болат Құсайынұлы! Кемеліңізге келіп, тәжірибеңіз толысқан, қадір-қасиетіңіз қалыптасқан шағыңызда жігіттік жігермен қарсы алып отырған асқаралы мерейтойыңыз құтты болсын! Шығармашылық шабытыңыз шау тартпай, ел игілігі жолындағы еңбекте жаңа жетістіктерге жете беріңіз! Отбасыңызға амандық, мол бақыт, зор денсаулық, ұзақ ғұмыр, жаңа шығармашылық табыстар тілейміз!

Ақпараттық жүйелер кафедрасының ұжымы

Studying abroad is always stressful. To make it easier for my students to adapt to a new life I always discuss topics comparing Kazakhstan with their native countries. I am really happy to have smart and wonderful students in my group from Turkmenistan, Pakistan, Afghanistan. These are stories about their first impression of KazNU.

Mahri Ovezmuradova
Turkmenistan

MY FIRST IMPRESSION OF KAZNU

The first impression of Kazakh National University of Al-Farabi was my wondering: "Why is it so huge?". Secondly, I admired its vast territory and thought of the university as the city within the city. Lastly, I fell in love with the mountain view, which fascinates me to this day. The university administration was professional enough to provide me with the dormitory 15 minutes before their work day was over. With that, I headed to the dormitory with my 30kg suitcase and more than 10kg bag, exhausted but jubilant. Yet, I was lucky to not carry it alone as in every way there were gentlemen who helped me carry my baggage. As the conclusion of my first day in Almaty and the first impressions, I entered the room with 4

other Kazakh girls, who lent me their mattresses and made me feel very welcomed and whom I am still close friends with. Yet, the first evening, I remember myself sitting on a chair fully covering myself with the blanket I brought from Turkmenistan, as I was freezing. My newly made roommates were in shorts as for them it was hot. I was unbelievably cold. In essence, while experiencing my first impressions of the country and the university I proudly overcame some obstacles and experienced many memorable moments that I will cherish for the rest of my life.

Ahmad Ramiz Qeyam
Afghanistan, Faculty of Information Technology

MY FIRST IMPRESSION OF KAZNU

When it was my first day of studying in this university, I felt excited, but I was very nervous at the same time because many things

were new for me. That day was wonderful, and I am completely sure, that it was the beginning of the coolest part of my life. First of all, I am fond of my classmates. They are all interesting people. I am really happy to meet new people and our university gives me such an opportunity. I have less subjects, but all of them are important for my future profession. I am learning Russian and attend physical culture lessons, but it introduces some diversity to my schedule. In addition, I am really happy to learn English, because it is one of my hobbies and the teacher is so nice. The first impression of her was really great, she supported me so much. I like my classes that happen every week. Therefore, my first impression of KazNU was great and I am happy with it.

Muhammad Uzair
Pakistan, Faculty of Information Technology

MY FIRST WEEK AT KAZNU

At first, I was afraid to face new people in the university. My first class was Abai's Teaching and I still remember when I entered the class the teacher was already there and

she was so friendly and cooperative that I mistakenly considered her as my classmate but later on when the class started and she started to teach us I was shocked that she is my class teacher

My second day at the University was the most challenging for me. As I had the Kazakh language class and I didn't even understand a single word of my teacher. I was regretting at that day why I came here. I was fully demotivated that I won't going to make it. I went back to my dormitory after the class, had a sleep and after I woke up, I texted my teacher. My teacher motivated in a really kind way. I really appreciate her support which made me feel better. After discussing my problems with her I was feeling like I can easily do it.

At the end of the first week of my University I promised myself that I am going to achieve what I am here for and will make my university as well my country stand out from others.

Mohammad Nawid Mohibi
Afghanistan, Faculty of Information Technology

MY FIRST WEEK AT KAZNU

My name is Mohammad Nawid Mohibi. I am from Afghanistan. In the first week that I came to KazNU, I faced a new and different environment. First of all, the weather was very cold. I was not used to being so cold. The first week was a little difficult for me, but later everything was normal for me. I was very happy to see this university and I have the chance to study in this university. What caught my attention was the Al-Farabi statue, which was very well designed. From all the problems I had at the beginning of the emergence of classes because I was not familiar with the environment and atmosphere of the university, I could not easily find the classes. Two days passed and I got to know the environment and atmosphere of the university and I found that the class became easy for me. The big problem was that the classes were in different buildings and I still didn't know the classroom buildings.

Gulipa GAIPOVA
Department of Foreign Languages

The Key to Success

It is well known that learning English, practically, any foreign language is challenging and time-consuming. And it is also well known that nowadays English has become the key to success. Because, English is the Language of International Communication, English is the language of Internet, English is the Language of Science, Business, Entertainment, Good English raises job opportunities.

In this article with great pleasure, I am writing about my students. I'm really fortunate to have such bright and highly motivated students, majoring in Data Science. They understand very well that nowadays mastering English is the key to successful future.

Here are their ideas about the benefits of learning English:

1. Adilkhan: I want to master English because I want to continue my studies in an English-speaking country in the future. For example, to acquire master's and doctoral degree. Learning English is easy as today a lot of sources (textbooks, audio-visual materials) are available in English.

2. Aktoty: Since my major is Data Science and since English is the language of digital technologies I need master English.

3. Eldar: I believe that young people who know English are treated with special respect when they are hired for a job. And some large companies require excellent English competence.

4. Aizada: Everyone has their own interests. I am proud to speak English well, because it is a modern requirement. It is really good that in our country, English is taught as a third language, that is, as a language of communication with other countries, so I consider it my goal to master this language well, and I can even say it is my hobby.

5. Tamerlan: I can watch and understand programs and movies of many countries in English from various cable TV channels. When I watch a foreign film without translation, I understand it more deeply and have a different impression.

6. Darina: I want to travel abroad and I want to speak English fluently with local people. And no matter which foreign country we go to, English will be used. I can find the place I need without getting lost in an unfamiliar place.

7. Sagi: Knowing a foreign language gives me many additional opportunities. It is quite possible that I will study abroad, go abroad

and have other unexpected opportunities. If I speak English well, I might be able to find a good job online with a higher salary because we work with computers.

8. Zere: I am proud to study at Al-Farabi University. When I was in school, I was not much interested in English. Now I want to learn English very well, so I do my best to expand my vocabulary and try to speak fluently on my own. The main thing is that I know that English is very necessary for my future work.

9. Roza: I listen to English music a lot and I want to understand the meaning of those lyrics.

Basically, my goal is to master English and after graduating from this school, I want to get a job in a company that requires the English competence, because the salary will be high, or I want to study abroad. As you know, these days English is required in all places.

A.S. ORAZBAYEVA,
MA, senior lecturer,
Department of foreign languages

Prepared by Aizhan MULDAGALIEVA

AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY HELD A SPECIAL EVENT ON

«Climate change»

FOR FRESHMEN AND SOPHOMORES.

Teachers of the Department of Foreign Languages, Faculty of Philology, Al-Farabi Kazakh National University: Kydyrbayeva G.B., Abdizhappar A.A., Makharova G.S., Sayakova B.M. organized the event "Climate Change and Combating It" among teachers and students of five universities in the country. (Astana IT University, West Kazakhstan Innovation and Technology University, Almaty University of Power Engineering and Telecommunications named after G.Daukeyev, Kazakh, Abai Kazakh National Pedagogical University and Almaty Technological University).

The event was held in English within the framework of the "Sustainable Development Goals in Kazakhstan", which is relevant at the Republican level. The purpose of this event was to bring together students with common interests and discuss issues and ideas relating to a specific topic, as well as to encourage them to act positively as the driving force of the future sustainable development of the country, to acquire knowledge and effectively use it in life. In addition, this event was intended to give students an opportunity to develop their personal and intellectual potential, to help them develop creative and confident speaking skills in English. The program of the event included students' presentations on the topic "Sustainable Development Goals in Kazakhstan" and the concert prepared by the students of the "Physics and Technology" faculty of Al-Farabi Kazakh National University.

Award ceremony was a great way of celebrating students' achieve-

ments. On behalf of Al-Farabi Kazakh National University, students who distinguished themselves with their knowledge and ingenuity were awarded by certificates and letters of appreciation. At the end of the event G.B. Kydyrbayeva, the teacher of the Department of "Foreign Languages", expressed her gratitude to the students and wished them to improve their knowledge, also thanked participants from other Universities.

Event attendees were Matzhanova G.Zh., candidate of philological sciences, head of "Foreign Languages" department of the West Kazakhstan Innovation and Technology University;

Zhauynshieva Zh. B. Senior Lecturer, from Abay Kazakh National Pedagogical University and other teachers. They thanked the teachers and students of Al-Farabi Kazakh National University for invitation to such an interesting and useful event. At the end of the evening students and teachers sang a melodious song together and parted in high spirits.

Al-Farabi Kazakh National University

G.B. KYDYRBAEVA,
B.M. SAYAKOVA

Патриарх казахстанской цивилистики

В этом году Юрию Григорьевичу Басину заслуженному доктору наук, профессору исполнилось бы 100 лет. Он по праву является основателем казахстанской школы гражданского права. К большому сожалению, Юрий Григорьевич Басин, ушел из жизни 5 ноября 2004 года.

Юрий Григорьевич входил в число лучших ученых-цивилистов советского периода и независимого периода государств СНГ.

Юрий Григорьевич родился в городе Артемовске Харьковской области, на Украине, в семье служащего. На долю поколения Юрия Григорьевича выпала война – серьезное испытание, которое он с честью выдержал. С августа 1941 года он был призван в ряды Советской армии и направлен в Рубцовское военно-пехотное училище, которое окончил в марте 1942 г. С марта 1942 по октябрь 1943-го был командиром взвода, а затем роты курсантов Барнаульского военно-пехотного училища в Алтайском крае. В октябре 1943 г. он был направлен в действующую армию. Воевав на Первом Прибалтийском и Ленинградском фронтах в должности командира роты. В июне 1944 г. был тяжело ранен и до ноября 1944 г. пролежал в госпитале Ташкента. С января по июль 1945 г. - заместитель командира батальона 423-го запасного стрелкового полка Ленинградского фронта. За ратные подвиги Юрий Григорьевич был награжден орденом Красной Звезды, медалью “За победу над Германией в ВОВ

1941-1945 г.г.”, орденом Отечественной войны.

В 1949 г. Ю.Г.Басин с отличием, при этом экстерном, заканчивает Алма-Атинский государственный юридический институт. В 1954 г. в Москве в Институте права Академии наук СССР Ю.Г.Басин успешно защитил кандидатскую диссертацию на тему “Договор подряда по капитальному строительству в советском гражданском праве”, а в 1964 г. - докторскую диссертацию в Ленинградском государственном университете на тему “Проблемы советского жилищного права”.

Значительна роль Ю.Г.Басина

в разработке республиканского законодательства – гражданского, банковского, семейного, нефтяного, земельного, об иностранных инвестициях. С 1991 по 2004 годы он непосредственно участвовал в разработке 60 проектов законов. Ю.Г.Басин был постоянным научным консультантом бывшего Верховного Совета и в настоящее время Парламента республики. Он являлся членом научно-консультативного совета при Верховном суде республики, а также при Конституционном суде РК и Государственного арбитража Казахской ССР и других государственных органов. Однако, наиболее ярко его талант проявился в сфере науки и юридического образования. Пятьдесят три года отдано им высшей школе Казахстана: КазГУ, Казахскому гуманитарно-юридическому университету и Академии юриспруденции – Высшей школе права “Әділет”.

Перечень и анализ научных трудов профессора Ю.Г.Басина можно продолжать долго. Всего им опубликовано свыше 300 научных работ, из них 30 монографий и учебников, а также 10 учебных и практических пособий. В 1999 г. профессор Ю.Г.Басин был награжден орденом “Құрмет” за большие заслуги перед республикой, зна-

чительный вклад в становление и развитие казахстанского законодательства, разработку и реализацию конституционной реформы в Казахстане.

Юрий Григорьевич Басин пользовался заслуженным уважением и авторитетом среди юридической общественности Казахстана и государств СНГ. Он был прекрасным семьянином, любящим мужем, настоящим отцом и любимым дедушкой для своих внуков Ольги и Ирины, а также правнуков Юрия и Андрея. Вспоминаю как после занятий Юрий Григорьевич спешил в детский сад, а потом в школу забрать своих внуков.

28 марта 2023 г. Юрию Григорьевичу исполнилось бы 100 лет. Считаю важным увековечить имя выдающегося казахстанского ученого - юриста присвоив одной из улиц в г.Алматы его имя, на доме в г.Алматы где жил профессор установить мемориальную доску.

Светлая память о дорогом нам Юрии Григорьевиче Басине сохранится в сердцах многих поколений его учеников, коллег, всех, кто его знал...

Бахыт МАУЛЕНОВА,
к.ю.н., доцент кафедры
политики и организации
здравоохранения

Выходим на международный уровень

Недавно в библиотеке имени Аль-Фараби состоялся круглый стол “Междисциплинарные исследования генетических процессов: Современное состояние и перспективы”. В этом мероприятии приняли участие студенты и молодые преподаватели.

ной биологии и генетики КазНУ. Руководит научными исследованиями. Политехнический университет Вирджинии. Блэксбург, США. Основные направления исследований: Молекулярные маркеры для создания высокобелковых линий сои с приемлемым содержанием масла; инструменты геномики для сои, устойчивой к болезням, и количественные локусы устойчивости к болезням оомицетов (*Pythium* и *Phytophthora* spp.) в сое.

– Сеитова Алмагуль Молдакысымовна. Руководитель группы Эукариотической экспрессионной платформы, Школа медицины, Университет Торонто, Канада. В настоящее время Алмагуль руководит платформой эукариотической экспрессии (Eukaryotic Expression Platform, EEP), занимающейся технологиями высокопроизводительного скрининга (НТР) и экспрессией белков/белковых комплексов с использованием эукариотического экспрессионного ансамбля, включая системы экспрессии, опосредованные бакуловирусом и млекопитающими (Vaccin). Основные направления исследований и навыки: культура клеток, химия белка, очистка белка, экспрессия, ферментные анализы, белковая инженерия.

– Миталипов Шухрат, доктор философии. Директор Центра клеточной и геномной терапии эмбрионов в Орегонском универси-

тете науки и здравоохранения (Портленд, США). Он также является профессором Отдела репродукции и развития Орегонского национального центра исследований приматов. Получив степень доктора философии, в 1995 году он начал работать в Университете штата Юта, где проходил постдокторантуру по биологии развития. Доктор Миталипов присоединился к OHSU в 1998 году. Основные направления исследований: Генная терапия зародышевой линии, биология гамет и эмбрионов, митохондриальная генетика.

– Демаков Сергей Анатольевич, д.б.н., директор Института молекулярной и клеточной биологии СО РАН, Новосибирск, РФ. Область научных интересов: молекулярная организация и

белковый состав междисковых районов политенных хромосом *Drosophila melanogaster*, автордиография образующихся РНК-транскриптов, изучение рибонуклеопротеиновых гранул, контроль транспозиции.

– Джансугурова Лейла Булатовна, руководитель Центра этногенетики и палеогеномики Института генетики и физиологии Комитета по науке Министерства науки и высшего образования РК, профессор кафедры молекулярной биологии и генетики КазНУ им. Аль-Фараби, ТОП-50 «Лучший научный работник 2022 года». Область научных интересов: молекулярно-генетическая организация *Drosophila melanogaster*, этногенетика и палеогеномика в Казахстане, изучение онкогенов наиболее распростра-

ненных форм рака в этой стране, анализ генетических последствий на Семейском ядерном полигоне, изучение молекулярно-генетических характеристик исторических личностей в РК, современные аспекты экологической генетики.

Примечательно, что за вышеупомянутым круглым столом последовал следующий круглый стол кафедры молекулярной биологии и генетики на днях. Последний был посвящен теме “Генетические технологии в растениеводстве” с участием исследователей из Центра Джона Иннеса, Великобритании, Университета Аль-Фараби и Университета Жетысу.

Таким образом, как подчеркнул д-р Алексей Моргунов (руководитель СУММТ), завершая заседание, продолжающиеся исследования и более широкое международное сотрудничество в области генетических ресурсов, генотипирования, передовых генетических технологий и ускоренной селекции проложат путь к новым горизонтам генетики как уникальной области исследований и образовательной программы.

Зауре АЙТАШЕВА,
профессор

Жазира ЖУНУСБАЕВА,
ио.доцента
кафедры молекулярной
биологии и генетики

«Ақтүн» - табиғат пен көңіл күй үндестігі

Әл-Фараби ғылыми кітапханасында Қазақстан жазушылар одағының мүшесі, «Серпер» сыйлығының лауреаты, Халықаралық «Шабит» фестивалінің жүлдегері, талантты ақын Бауыржан Әліқожаның «Ақтүн» атты кітабының таныстырылымы өтті. Кешті «Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығының лауреаты, ақын, композитор Бекжан Әшірбаев жүргізді.

Алматының «Раритет» баспасынан жарыққа шыққан «Ақтүн» – табиғат пен көңіл күй үндестігінің шынайы көрінісі. Кітапта тың образдар мен ұшқыр ой ұлттық бояумен өрнектелген. Әрине, бұл ақынның сыршыл сезімінен туған тұнық лириканың жиынтығы, мөлдірлік пен сұлулық аста-сөй жатқан көркем галерея. Өлең өлкесінде өзіндік алар орны бар Бауыржан Әліқожаның жаңа кітабы, шығармашылық жетістіктері жөнінде университет ұстаздары Нұржан Қуантайұлы мен Көкен Қамзин, Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты, ақын Байбота Қошым-Ноғай бастаған белгілі ақын-жазушылар мен публицистер жылы лебіздерін білдіріп, ақын шығармашылығына жоғары баға берді.

Тұсаукесерге ақын-жазушылар ғана емес, Өктем Алтаев бастаған бір топ өнер өкілдері де қатысып, ақын қаламынан туған өлеңдерге жазылған әндерді шырқады. Ұл тұлғалардың тәлімінен тағылым алып, өнегесін өмірлік мұрат еткен, бір кездерде өзі де шәкірт болған Бауыржан ағайымыздың да поэзиясын құштарлықпен оқитын, ерекше құрметпен үлгі тұтып, бой түзеп жүрген шәкірттері аз емес. Тұсаукесер барысында журналистика факультетінің студенттері ақын өлеңдерін жатқа оқып, өлеңнің сыршыл сарынымен сусындады. Үш сағатқа созылған кештің қызықты өткені соншалық – келген қонақты еш жалықтырған жоқ. Автор мен оқырман арасын жалғаған, студенттер мен тыңдарманды ғажайып әсерге бөлеген жүздесу болды.

Бауыржан Әліқожаны басқа ақындардан өзгек етіп тұрған қасиеті – даралығы,

төл өрнегі. Сондай бір өзгешелік, өзіндік дауыс, сырлы дүниені Бауыржан ағайымыздың поэзия әлемінен іздеуден шаршамаймыз. Тіпті «Ақтүн» атты кітап тақырыбының өзі оқырманның санасын елең еткізіп, қиялын көкке самғататын атау. Кітап атауының неге бұлай аталғаны көпшілікті қызықтырмай қоймады. Лирик ақынның айтуынша, «Ақтүн» — сүттей аппақ, жап-жарық түннің атауы.

*Ғажайыптың қарашы түрленуін,
Сапырылған ойлармен бүрле, жырым.
Көңілімнің кеңейткен көкжиегін,
Сүттей аппақ, жап-жарық түн де бүгін, – деп жырлайды ақын.*

Дана САДЫРҚАН,
журналистика факультетінің 1-курс студенті

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

«QAZAQ UNIVERSITETI»

ГАЗЕТИНЕ ЖАЗЫЛУ ЖЫЛ БОЙЫ ЖАЛҒАСАДЫ

Газетке жазылу индексі: 64787

- «Qazaq universiteti» газеті – 75 жылға жуық тарихы бар іргелі басылым.
- Газет 2022 жылдың қаңтар айынан республика көлемінде таратылады.
- Басылымда елдегі және университеттегі айтулы жаңалықтар қамтылады.
- «Qazaq universiteti» газетіне жазылып, өз мақалаңызды ұсынуға сіздің де мүмкіндігіңіз бар.
- Егер сіз әлеуметтік осал топтағы студенттерге «Qazaq universiteti» газетін жаздырып, рухани қолдау білдіргіңіз келсе, Halyk bank QR қосымшасы арқылы төлем жасай аласыз.
- Ол үшін Halyk bank қосымшасы арқылы QR-кодты суретке түсіріп, белгілеу (назначение) бөлімінен «Qazaq universiteti» газетіне жазылу» деген бөлікті толтыру керек.
- Ал республика көлеміндегі оқырмандар үшін «Қазпошта» АҚ-ның барлық бөлімшелері қызмет көрсетеді.

«ҚАЗПОШТА» АРҚЫЛЫ ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

	Аудан/ауыл	Қала
6 айға	1853,22 теңге	1743,57 теңге
12 айға	3706,44 теңге	3487,14 теңге

Ғылым және жоғары білім саласындағы жаңалықтармен танысқыңыз келсе, «QAZAQ UNIVERSITETI» газетіне жазылуды ұмытпаңыз!

Тарату бөлімінің байланыс телефоны: 377-32-86, ішкі: 1486 +7 747 325 6874

Шетелдік тыңдаушыларға арналған онлайн курс

Бүгінде шетел тыңдаушылары мен сырттан келген қандастарымызға Отан тарихын оқытудың жаңа технологияларын қолдану әдісі білім беруде де, тәрбие беруде де өте тиімді. Тыңдаушыларға тарихи терминдерді, деректер, кестелер, тірек-сызбалар мен тақырыптарға қатысты суреттерді проектор арқылы слайдтармен көрсету арқылы түсіндіру оқытушы мен тыңдаушының уақытын үнемдейтіні белгілі. Сондай-ақ тыңдаушыға түсіну оңайға соғайды әрі ой-өрісінің кеңеюіне, тұлға ретінде қалыптасуына зор ықпалын тигізеді.

Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының оқытушылары өткен жылы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Академиялық және цифрлық инновациялар кеңсесі ұйымдастырған жаппай ашық онлайн курстарының бай-

қауына қатысып, барлық кезеңнен мүлтіксіз өтіп, тегін онлайн курс түсіруге жолдама ұтып алған болатын. Курс авторлары: М.Ибрагимова, Ж.Жаппасов, У.Сандықбаева, Н.Мәжиқызы, С.Нүсіпбаева, Д.Зүлкәпіл. Курс «Орта

ғасырлардағы Қазақстан тарихын меңгерудің ұтымды тәсілдері» деп аталады. Таяуда сол курсымыздың түсірілімі аяқталып, тыңдаушыларға ұсынылады. Осы уақытқа дейін бағыт-бағдар беріп, видео түсіріп, онлайн курстың

сапалы шығуына бар күш-қуатын салған, тегін курс түсіруге мүмкіндік жасаған университетіміздің Академиялық және цифрлық инновациялар кеңсесі ұжымына алғысымызды білдіреміз. Қорыта айтқанда, тарих пәнін

түсіндіруде заманауи жаңа технологияларды қолдану оқытушыға сабақты жоғары сапада өткізуге пайдалы және тыңдаушының түсінігіне зор әсерін тигізіп, білім сапасын жоғары деңгейге көтереді. Сонымен қатар тыңдаушыларды оқуға ынталандыруға, олардың үлгерімі мен қызығушылығына ықпал етеді. Сондықтан да осындай түрлі әдістерді сабақта қолдану тыңдаушының тәрбиесіне де жақсы ықпал етеді.

Меруерт ИБРАГИМОВА,
Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының аға оқытушысы

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры **Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ**

Ақпарат және коммуникациялар департаментінің директоры **Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ**

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН, Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ, Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 2500

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.